

6. TOPSHIRIQ

1. Kambag'al odamlar "Men buni bilaman", deb o'ylashadi, boy odamlar esa "agar shu narsa menga yordam bersa, demak shuni qilishim kerak", deb o'ylashadi.

Hamma narsani Xudo biladi, hamma narsani biladiga odam bo'lmaydi. Bilaman deyish kibrlanishga olib keladi, yangi narsalarni o'rganishga, bilishga to'sqinlik qiladi. Hech kim mukammal emas, ozimni komil qilishga, o'stirishga harakat qilishim kerak. Agar men yaxshi biznesmen bo'lmoqchi bo'lsam, bilim olishga, ko'proq o'rganishga majburman.

Shuning uchun "agar shu narsa menga yordam bersa, demak buni qilishim kerak", iboraga mos o'zim uchun o'qishim kerak bo'lgan kitoblar ro'yhatini tuzdim, har kuni malum bir vaqt internet tarmog'ida biznesmenlar xayoti, biznesi, tajribasiga oid videolarni topib ko'rishni boshladim.

Boshqalardan ko'proq o'zim qiziqqan narsalarni so'rashni boshladim. Qancha ko'p bilganing sayin, shuncha kam bilishingni anglar ekansan.

2. Kambag'al odamalar olomonga o'xshab fikr qilishadi, boy odamlarning fikri esa faqat o'ziniki bo'ladi.

Men ko'p o'ylanib o'tirmay miyamga kelgan g'oyalarni tanishlarimga, do'stlarimga aytishni boshladim. Men unaqa biznes qilmoqchiman, men bunaqa biznes qilmiqchiman deb. Shu g'oyalaramga ularni ishontirishga urindim. Hammasi ham yaxshi fikrimni maqulladi deya olmayman. Lekin o'sha maqullagan odamlar ham ohirida faqat qiyinchiliklar va to'siqlar haqida aytishdan nariga o'tmadilar. Nima qilasan boshingni og'ritib deb aytishmagan bo'lalar ham, baribir shu manoda gapiryabganlari bilinib turardi. Shu erda ular haqiyqatdan ham kambag'al odamlar qanaqa

fikrlashlari haqida aytiganidek fikrlayotgan ko'rindi menga. Hechkimga qaramay olomon orasida habsiz yurishni emas, o'z yo'lingni topib osha tomon intilish kerak ekan.

Boshqalar bu ishni qilishholmadi, demak qilish kerak emas deb fikrlamasdan, tog'ri olg'a intilish kerak. Faqat yo'limiz va ishimiz halol va odamlarga naf keltiridan bo'lishi kerak.

3. Kambag'al odamlar qo'rquv tomonidan qarab o'ylashadi, boy odamlar esa mehr tomondan qarab fikr qilishadi.

Vaziyat pulga kelib taqalganda hamma har xil harakat qiladi. Kimdir tejashga harakat qiladi, kimdir tezroq sarflashga harakat qiladi, kimdir uni ko'paytirish yo'llarini izlaydi. Pul kelishi bilan unga biron nima olib qolish kerak, olgan narsa olgan joyda mulk bo'lib qoladi deb fikrlardim. Endi bo'lsa kelajak uchun o'zgina bo'lsa ham kapital yig'ishga harakat qilyabman. Asosiysi maqsad aniq

bo'lsa va unga ishonch bo'lsa kuchli bo'ladi gan bo'lsa pul tikishdagi odamdagi qorquvni yenga olish mumkin. Qorquvning ikkita davosi bor - muhabbat va bilim. Agar odam qilmoqchi bo'lgan ishini yoqtirsa, unga muhabbati bo'lsa har qanday qo'rquvni yengib o'ta oladi, hech kimning salbiy fikrlariga qulog solmaydi. Buni o'zimizning misolda ko'rishimiz mumkin. Biron ishni qilishni astoydil xohlasam albatta hech nimaga qaramay shu ishni bajarishga harakat qilganman. Bilim ham huddi shunday. Uzoqni ko'ra olish bilimning yordaminda bo'ladi. Aniq bir rejaga asoslanib yo'l ko'rganimizda qorquvni yengishimiz osonroq bo'ladi.

4. Kambag'al odamlar "qora kunga pul qo'yish kerak" deb fikr qilishadi. Boy odamlar esa "kutib, imkoniyat bo'lganda ishlatish kerak" deb fikrlab pul olib qoyishadi. Bazi odamalar qora kunga olib qoyish orqali

qiyinchilik bo'lganda yordam beradi deb o'ylashadi. Lekin agar odam qora kunga pul olib qoyadigan bo'lsa qora kun albatta keladi, agar odam qiyinchilik bo'lishini kutayotgan bo'lsa qiyinchilik albatta keladi. Kutib, imkonи bolganda ishlatish uchun pul olib qoyish kerak. Orzuyimga olib borishiga umid qilib pul yig'ishni boshladim. Endi faqat kutib, imkoniyat paydo bo'lishi bilan vaziyatdan foydalanishga harakat qilaman. Birinchi kapitalni yig'ish haqida eng avvalo "Vavilonlik eng boy odam" kitobidan o'rgangan edim. Oshandan buyon daromadimnan 10% yig'ishni boshladim. Qarzlarimga deb yig'gan pullarim orqali ancha qarzlarimdan qutilib olishimga yordam berdi. Agar daromaddan 20% gacha qandaydir maqsadga ajritib qoyish bu unchalik ham bilinmay ketar ekan. Ammo bir tarafdan yig'yotgan pullaring borligini sezinib yurish hammasidan ham zavqli bo'lar ekan.

5. Kambag'al odamalar kimnidir ayblab fikr qilishadi. Boy odamlar esa tajriybasi, uquvi yoki bilimi yo'qligi tomondan qarab fikr qilishadi.

O'zi hayotda hech narsaga erisholmagan odamlar hamiysha kimlarnidir yoki nimalarnidir ayblab yurishadi. Ular hamiysha siyosatni yomonlashadi. Davlatni va amaldorlarni ayblashadi. O'zlari esa men shu davlatga nima qildim, yoki nima qilib yordam bera olaman deb oylashmaydi. Ularga faqat hammasini toyorlab, faqat yaxshi yashashlarini uchun barcha imkoniyatlarni yaratib berish kerak. O'zlari esa hech qabday masulyatni olishni xohlashmaydi. Erisha olmaganlari uchun kimlarnidir yoki nimalarnidir ayblab ketish ularga oson. Davlatning rivojlanishida amaldorlar emas jamiyat asosiy rolni o'ynashini tushunishni ham xohlashmaydi. Unday odamlarga o'xshab qolmaslikka harakat qilishimiz kerak.

Tanqid qilish, ayplash kerak bo'lsa bu o'zimiz bo'lishimiz kerak. Nimadir o'xshamasa faqat o'zimizdan ko'rishimiz kerak. Sababini aniqlashtirib, yechimini qarashimiz zarur. Bilimimiz kam bo'lsa o'rganib, tajriyba kam bolsa orttirish zarur.

6. Kambag'al odamlar hamma narsani keyinga qoldirishadi. Boy odamlar esa qattiyat tomonidan o'ylashadi. Ko'pincha nimadir qilish kerak bo'laganda keyinga qoldiraverardim. Ertaga qilaman, ertadan keyin qilsa ham bo'ladi, deb o'ylardim. Qilinmagan ishlar ko'payib ketganda esa "balki umuman qilishning keragi yo'qdir?", deb o'ylardim. Shuning uchun orzular orqasidan emas, vaziyat majbur qilgan tomonga yurishga majbur bo'lganman. Keyinga qoldirish degan hayol odamning fikrini buzadi bugun mingta bohona topishi mumkin:

kechikib qoldim, bo'ljadi, topolmadim, telefon qilolmadim, charchadim va hokazo. Shuning uchun hamma ishni o'z vaqtida qilishga harakat qilyabman. Bugungi ishni ertaga qoldirmay bajarish kerak. Ertangi kun o'z rajalari bilan keladi. Bu juda muhim va shakillantirishimiz kerak bo'lgan hislat. Vaqtida ish bajarilgan sayin o'zimga bo'lgan ishonch ortib, kayfiyatning ham yaxshi bo'lishiga katta tasir o'tkazmoqda.

7. Kambag'al odamlar "osmondan tushgandek bo'lsa" deb oylashadi. Boy odamlar esa hamma narsa pul turadi deb o'ylashadi.

Odam ko'pincha tekin xizmatni qidiradi, arzon mol ozlaydi, yani biror-bir harakat qilmasdan, hamma narsa o'z-o'zidan bo'lib qolishini xohlaydi. Odam ko'pincha tekin narsalarga intiladi. Tekin narsa - keraksiz narsa. Tekin maslahat - foyda bermaydigan maslahat.

Tekinga faqat qiyinchilik olish mumkin, keyin olgan narsangizning orqasidan bir dunyo pulga tushasiz. Agar menga, daromadingni aniq o'n marta ko'paytiradigan million dollarlik maslahat beramiz, deyishsa, men albatta shu pulni topgan bo'lardim, sababi vaqtni qaytatib bo'lmaydi, vaqtni albatta ehtiyot qilib sarflash kerak. Umringdan soatlar yoki daqiqalar olib to'lagandan ko'ra pul bilan to'lagan yaxshiroq. Oson pulga qiziqish kerak emas. Oson kelgan narsa, oson ketadi. Pul maqsad emas, unga faqat vositadek qarashimiz kerak.

8. Kambag'al odamlar daromadni odamning o'zi topadi, deb o'ylashadi. Boy odamalar esa daromadni pul topadi deb fikr qilishadi. Ko'pincha ertalabdan kechgacha ishlab va agar ko'proq pul topishni xohlasam ko'proq ishlashim kerak deb o'ylashadi. Daromadni faqat o'zi topishiga ishonadigan odam bor kuchi bilan ishlaydi, organizimini charchatadi

va har doim bor kuchi bilan ishlashga toqat qilolmagan organizmi esa bir kuni pand beradi. Sog'ligi yomon bo'lganidan keyin esa daromadi kamayib ketadi. Qariganda, pul yoshlikdan ko'ra ko'proq kerak bo'ladigan vaqtda esa odamning ishlab pul topishiga imkoniyati bo'lmaydi. Shu narsani aniq tushunganman qol-oyoq mehnati orqali boy bolib bolib bo'lmaydi. Hatto o'zing ehtiyojlaringga etmay ham qoladi. Qaro mehnat orqali topilgan puldan hech ham harajatlarimga yetkaza olgan emasman. Shunday gap bor "Oylik maosh - insonni orzularini unutishga beriladigan dori. Biz pulga emas, pulimizni bizga xizmat qilishiga erishishimiz kerak. Pulni pul keltiradi degan gap bor. Boshlang'ish kapitalni yig'ishda davom etib, pulni xizmat qilishiga erishish asosiy maqsad.

9. Kambag'al odamlar tadbirkorlik qilish

uchun pul kerak deb o'ylashadi. Boy odamlar esa asosiysi pul emasligini, buning bilim, imkoniyat va odamlar bilan tanishish kerakligini tushunishadi.

Ko'pchilik odamlar pulim bo'lganda biznes ochgan bolardim, boyib ketardim, deb o'ylashadi. Osha puli yoq odamning qoliga katta miqdorda pul tutqazib qo'ysangiz, u bu pullarni nima qilishni ham bilmay qoladi. Pul eng asosiy kerak bo'ladijan narsa emas.

Biznes muvaffaqiyatli bo'lishi uchun uchta narsa kerak. Birinchidan, tanishlari ko'p odam bo'lishingiz kerak. Ikkinchidan, bilimingiz, uquvingiz bo'lishi, nima qilishni va qanday qilishni bilishingiz kerak. Ishlamoqchi bo'lgan sohangizni besh qo'lday bilishingiz, u haqda ko'proq malumot olishingiz kerak.

Uchinchidan esa - pul topishingiz kerak.

Shuning uchun, biznes qilishdan oldin kerakli odamlarni topib, ular bilan aloqa o'rnatib, keyin esa ishning pulga bog'liq tomonlarini o'ylasak bo'ladi. Atrofimizga muvaffaqiyatga

erishgan, tirishuvchan odamlarga to'ldirishimiz kerak. Ertaga kim bo'lishimiz atrofimizdagi odamlarga kimligiga bog'lik bo'larkan. Shuning uchun shunday odamlar bilan aloqa o'rnatish harakatidaman, ular ilhom manbayi.

10. Kambag'al odamlar faqat og'ir, kop mehnat qilib boy bulish mumkin, deb o'ylashadi. Boy odamlar esa boy bolish uchun o'ylash kerak deyishadi.

Kambag'al odamlar faqat og'ir, ko'p mehnat qilib boy bo'lish mumkin deyishadi. Ular aslida jismoniy mehnatga o'rganib qolishgan, ko'proq ishlashsa yaqshiroq yashashlariga ishonishadi. Bitta sirni bilib olish kerak, odam ko'p ishlagani uchun puli ko'p bo'lmaydi.

Odam yaratish tomondan o'ylagani uchun puli ko'p bo'ladi. Aynan ódamning fikri naqd pulga aylanadi. Odam yaratish tomondan qancha ko'p o'ylasa, puli ham shuncha ko'p bo'ladi.

Agar ko'p oylasak, bizga yordam beradigan imkoniyat ham paydo bo'ladi. Shu imkoniyat keyin ko'proq pul topishimizga erdam beradi. Aqlning ishi qimmatroq turadi, jismoniy mehnatdan ko'ra ko'proq foyda va daromad olib keladi. Pul odam aqlining quvvatini ishlatgandan ko'payadi. Qara mehnat orqali kosa oqarmasligini ancha avval tushunganman. Ko'proq bilim olish, o'rganishga bel bog'laganman. Biznes bo'lsa bizning moliyaviy erkinlikka chiqish imkoniyatimizni ochib beradi.

Tayloragan: Anvar Utepbergenov
+998996827636